

**راهنمای روش تحقیق علمی
برای دانش آموزان**

نرگس محمودی

دکتر حسین آموزگار

- سرشناسه : آموزگار، حسین، ۱۳۴۳ -
- عنوان و نام پدیدآور : راهنمای روش تحقیق برای دانش‌آموزان/ مولفان حسین آموزگار، نرگس محمودی.
- مشخصات نشر : تهران: مهرآموز، ۱۳۹۳.
- مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.: مصور؛ ۲۲ × ۲۹ سم.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۳۴-۱۸-۶
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- موضوع : تحقیق -- روش شناسی -- راهنمای آموزشی
- موضوع : تحقیق -- روش شناسی -- ادبیات نوجوانان
- شناسه افزوده : محمودی، نرگس، ۱۳۵۳ -
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ ر ۱۸۰/۵۵/۱۸ Q
- رده بندی دیویی : ۰۰۱/۴۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۳

شناسه

عنوان: راهنمای روش تحقیق علمی برای دانش‌آموزان

تالیف: دکتر حسین آموزگار و نرگس محمودی

ویراستار: مریم عزیزی

تصویر: محدثه السادات فروزان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۱۰۰

چاپ، لیتوگرافی: سرمدی

تعداد صفحه: ۱۱۲ صفحه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

نشانی: تهران نبرد جنوبی، زمزم، مجتمع مسکونی گلها، یاس ۳، بلوک ۸۰ واحد ۴-
تلفکس ۰۹۱۲۵۷۱۹۷۰۹-۰۹۱۲۱۰۵۵۳۱۶-۳۳۷۳۰۰۳۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۳۴-۱۸-۶ وب سایت www.mehramuz.ir

سخنی با والدین و مربیان

تعلیم و تربیت نوین، بر آماده نمودن دانش آموزان برای مواجهه فعال با مسائل آینده و پرورش خلاقیت علمی و عملی آنان توجه و تمرکز دارد. این هدف جز از طریق ایجاد علاقه به مطالعه و پژوهش علمی دانش آموزان و رغبت به مطالعه در آنان حاصل نمی شود. زیرا تعلیم و تربیت صحیح مبتنی بر فعالیت مستقیم دانش آموز و درگیری علمی او با این مسائل است. بدیهی است هدف تعلیم و تربیت انباشتن ذهن دانش آموزان از دانش نیست، بلکه وسیله دستیابی به یافته های علمی به منظور خلاقیت و سازندگی است. تجربه نشان داده است؛ دانشی که از طریق مطالعه و تحقیق بدست می آید، ثبات و پایداری آن در ذهن بیشتر است. اندیشمندانی چون برونر، تابا، آزوبل و ساچمن معتقدند که انسان ها به طور طبیعی محقق و پژوهشگرند. بنابر این هدف از آموزش روش تحقیق، وارد کردن مستقیم دانش آموزان به جریان تفکر منطقی، منظم یا نظامدار به قصد دستیابی به صحت و نادرستی اندیشه، عمل یا فرضیه و یا پاسخ به یک سوال در زمینه های گوناگون موضوعات درسی است.

از طرف دیگر، به نظر می رسد که بیان کلیشه ای دانش، اثرات نامطلوبی بر دانش آموزان دارد، زیرا آنان را از تحقیق و تلاش ذهنی مضاعف برای یادگیری باز می دارد و به حفظ محفوظات، آن هم به صورت سطحی و گذرا عادت می دهد. در عین حال، باعث از بین رفتن انگیزه و رغبت به مطالعه و پژوهش در دانش آموزان می شود. برای این اساس، برای رفع این گونه مشکلات نظام آموزشی، کتاب «راهنمای روش تحقیق برای کودکان و نوجوانان» تهیه و تالیف شده است. سعی بر این بوده که کتاب با زبانی ساده تدوین شود و با ارائه مثالهای عینی و عملی، فراگیری مطالب آن برای دانش آموزان راحت و ساده باشد. اما به دلیل ماهیت موضوع و تنوع سطوح تحصیلی دانش آموزان، تالیف کتابی که هم ساده و روان باشد و هم مطالب اساسی مربوط به روش تحقیق را در بر داشته باشد، بسیار دشوار می سازد.

به همین دلیل از همه مربیان، معلمان، صاحب نظران و دانش آموزان گرامی انتظار می رود، انتقادات و پیشنهادات خود را به مولفان و یا ناشر کتاب منعکس نمایند.

راهنمای مطالعه کتاب

علماء تعلیم و تربیت معتقدند، آنچه را که می‌شنویم فراموش می‌کنیم، آنچه را که می‌بینیم به خاطر می‌سپاریم و آنچه را که عمل می‌کنیم یاد می‌گیریم. به عبارتی دیگر همیشه خواندن و حفظ کردن با فهمیدن و یاد گرفتن برابر نیست. گاهی آنچه را که می‌خوانیم و حتی می‌بینیم، می‌شنویم و یا تجربه می‌کنیم فقط به خاطر می‌سپاریم. زمانی می‌توانیم مطمئن باشیم که تجارب حسی ما منجر به یادگیری شده است که با تجارب عملی آمیخته شود. به همین دلیل است که تحقیق و پژوهش مناسبترین وسیله و روش یادگیری اثربخش است. زیرا در فرایند تحقیق و پژوهش است که دانش آموز به صورت مستقیم درگیر یادگیری و آموختن عمیق است.

با توجه به اینکه کتاب حاضر به صورت خود آموز تدوین شده است، رعایت برخی نکات برای مطالعه اثربخش تر محتوای کتاب پیشنهاد می‌شود. برخی از این نکات را می‌توان به شرح زیر لیست کرد:

۱- قبل از شروع مطالعه متن کتاب، فهرست مندرجات آن را مرور کنید. این فعالیت نوعی دید کلی از مطالب کتاب را در شما ایجاد خواهد کرد.

۲- قبل از شروع هر فصل، سوالات مطرح شده، هدف کلی و هدفهای رفتاری آن را با دقت مطالعه کنید. هدف کلی در واقع مقاصدی هستند که نشان‌دهنده تغییر خاصی در رفتار شماست و منظور از هدفهای رفتاری، قابلیت‌ها و رفتارهایی است که انتظار می‌رود شما پس از مطالعه و یادگیری مطلب یک فصل کسب کنید. مطالعه این هدفها همواره همچون راهنما و ارزشیاب برای هدایت و ارزشیابی، به منظور تعیین میزان رسیدن به مقصد فرا روی شما خواهند بود.

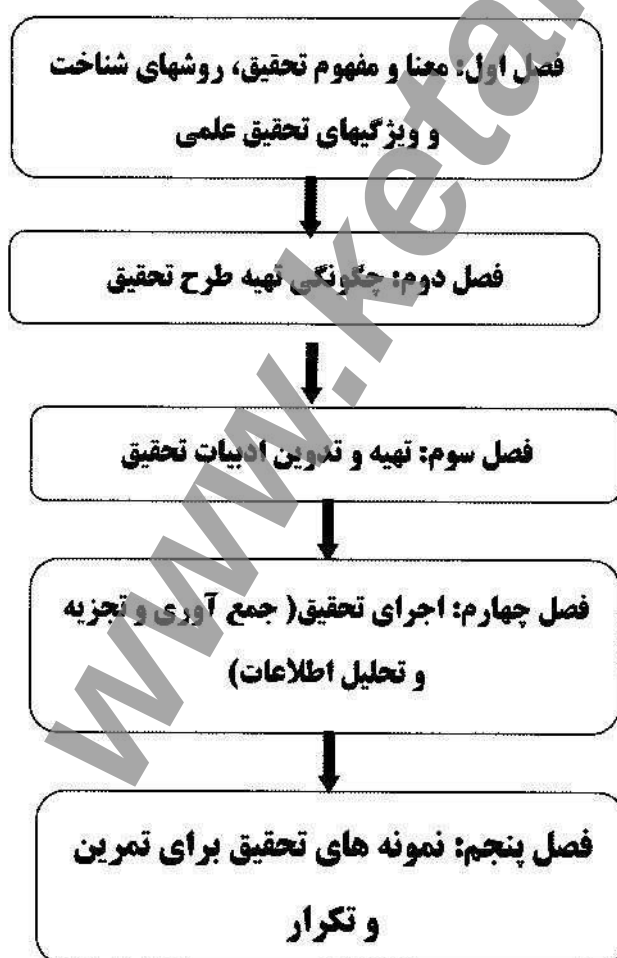
۳- مطالب هر فصل را یک بار سریع مطالعه کنید. هدف این امر یادگیری تمام مطالب فصل نیست بلکه شما می‌توانید با این فعالیت دید جامع‌تر نسبت به مطالب آن فصل حاصل کنید. مرور کلی مطالب بعد از پایان مطالعه دوره اول در به خاطر سپردن و در نتیجه یادگیری مطالب مؤثر خواهد بود.

۴- سپس مطالب هر فصل را که خود دربرگیرنده مباحث گوناگونی است به ترتیب و دقت مطالعه کنید. معمولاً برای تفهیم بهتر مطلب هر بحث، تا حد امکان مثالهایی ذکر شده است، توجه به مثالها، یادگیری شما را افزایش خواهد داد.

۵- در پایان هر فصل سؤالاتی مطرح شده است. از شما خواسته شده است برای اطمینان از یادگیری خود به سؤالات پاسخ دهید. در صورتی که نتوانستید این کار را انجام دهید بهتر است قبل از رفتن به فصل دیگر، یک بار دیگر مطالب همان فصل را مطالعه کنید.

در پایان، ذکر این مطلب نیز ضروری است که چون روش تحقیق یکی از مباحث اصلی دوره های تحصیلات تکمیلی (فوق لیسانس و دکترا) و مباحث آن بسیار گسترده می باشد، بنابر این در این کتاب فقط به ذکر مقدمات آن و مطالب بسیار ضروری روش تحقیق و آن هم به صورت بسیار ساده بسنده شده است.

سازماندهی فصول کتاب به شکل ذیل می باشد:

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	صفحه
۱	فصل اول: معنا و مفهوم تحقیق، روشهای شناخت	۸
۱/۱	روشهای شناخت	۱۱
۱/۱/۱	مراجعه به متخصصین	۱۱
۲/۱/۱	تجربه و سنتها	۱۲
۱/۱/۱	روش عقلی و خرد گرایانه	۱۲
۱/۱/۱	روش علمی شناخت یا تحقیق علمی	۱۴
۲/۱	خود آزمایی	۲۰
۲	فصل دوم: تهیه طرح تحقیق	۲۳
۱/۲	مرحله اول: انتخاب موضوع تحقیق	۲۵
۲/۲	مرحله دوم: بیان مساله تحقیق	۲۸
۳/۲	مرحله سوم: بیان اهمیت و ضرورت اجرای تحقیق	۳۱
۴/۲	مرحله چهارم: نگارش اهداف تحقیق	۳۳
۵/۲	مرحله پنجم: نگارش سوالات یا فرضیه های تحقیق	۳۵
۶/۲	مرحله ششم: انتخاب روش تحقیق	۳۹
۷/۲	مرحله هفتم: تعیین ابزار جمع آوری اطلاعات	۴۱
۸/۲	مرحله هشتم: تعریف و تبیین متغیرها و مفاهیم کلیدی	۴۲
۹/۲	خود آزمایی	۴۴
۳	فصل سوم: تهیه و تدوین ادبیات تحقیق	۴۷
۱/۳	بررسی ادبیات یا پیشینه تحقیق	۴۹
۲/۳	مراحل تدوین ادبیات تحقیق	۵۰
۳/۳	تنظیم و تدوین نهایی ادبیات تحقیق	۵۲
۴/۳	خود آزمایی	۵۴

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	صفحه
۴	فصل چهارم: اجرای تحقیق	۵۷
۱/۴	مرحله اول: گرد آوری داده ها	۵۹
۲/۴	مشاهده (روش اجرا، معایب و محاسن)	۶۰
۳/۴	مصاحبه (روش اجرا، معایب و محاسن)	۶۲
۴/۴	پرسشنامه (روش اجرا، معایب و محاسن)	۶۴
۵/۴	آزمونها	۶۷
۵/۴	سایر ابزار جمع آوری اطلاعات	۶۸
۶/۴	تجزیه و تحلیل اطلاعات	۷۱
۷/۴	خود آزمایی	۷۳
۵	فصل پنجم: تدوین گزارش اجرای تحقیق	۷۶
۱/۵	چگونگی تنظیم گزارش اجرای تحقیق	۷۹
۲/۵	تنظیم صفحات آغازین گزارش	۸۰
۳/۵	تنظیم صفحات متن گزارش	۸۴
۴/۵	چگونگی تنظیم صفحات پایانی گزارش	۸۹
۵/۵	خود آزمایی	۹۱
۶	فصل ششم: نمونه تحقیق برای تمرین و یادگیری	۹۴